

Dilemma's & Breinbrekers - thema 1

Concepten van begaafdheid

Annemieke Weterings-Helmons en Angela Jansen-Zandbergen

Dilemma 1

H1

“

Wie in het onderwijs alleen kijkt
naar hoge prestaties, ziet slechts een
fractie van het potentieel.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Three Why's Key*

- Waarom gebruiken we vaak labels zoals '(hoog)begaafd' in het onderwijs?
- Waarom kan dat problematisch zijn?
- Waarom zouden leer- en persoonskenmerken van meerwaarde kunnen zijn om potentie te ontdekken?

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Improvement Key*

- Organiseer een teamgesprek waarin je als teamlid ieder je persoonlijke definitie van (hoog)begaafdheid deelt.
- Benoem expliciet wat de waarde van prestaties is in je definitie.
- Kom tot een gezamenlijke invulling van het concept (hoog)begaafdheid voor jouw school.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Deze stelling daagt teams uit om hun beeld van (hoog)begaafdheid te verbreden: van een focus op meetbare prestaties naar het herkennen van onderliggende leer- en persoonlijkheidskenmerken, ook bij leerlingen die (nog) niet excelleren in cijfers.

Dilemma 2

H2

“

Als iedere school de beschikking zou hebben over een IQ-test zouden we geen (hoog)begaafde leerlingen meer over het hoofd zien.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Info Key*

- Verdeel het team in subgroepen.
- Laat iedere groep informatie zoeken over het gebruik van IQ-tests bij (hoog)begaafde leerlingen.
- Elke groep brengt de voordelen en beperkingen van IQ-tests in kaart.
- Rangschik de gevonden items van grootste voordeel/belemmering tot kleinste.
- Deel de lijsten met een andere groep, waar zitten overeenkomsten en verschillen?
- Plenair: welke waarde kennen we in onze school toe aan het inzetten van IQ-testen?

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Reverse Key*

- Verdeel het team in subgroepen.
- Vraag de groepen om te brainstormen over de vraag: “Wat als IQ-tests niet langer bestonden? Wat hebben we als team nodig om (hoog)begaafdheid te herkennen?”
- Laat hen kenmerken van (hoog)begaafde leerlingen noteren.
- Bespreek welke inzichten hieruit voortkomen en hoe deze toegepast kunnen worden in hun eigen praktijk.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Teams leren kritisch te kijken naar het nut van IQ-tests. Ze komen tot een set van kenmerken van (hoog)begaafde leerlingen waardoor ze ook zonder IQ-test (hoog)begaafde leerlingen kunnen herkennen.

Dilemma 3

H3

“

Talenten ontwikkelen
zich ondanks, niet dankzij
het onderwijs.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Reflection Key*

- Laat het team in subgroepen brainstormen over de vraag: “Welke talenten zien we in onze leerlingen die niet direct herkenbaar zijn via cijfers?”
- Vraag hen om specifieke leerlingen in gedachten te nemen en voorbeelden te geven van talenten die ze in hun klassen waarnemen.
- Bespreek hoe deze talenten meer erkend kunnen worden binnen het onderwijsaanbod en de begeleiding.
- Welke kansen en belemmeringen zijn er? Verzamel deze plenair.
- Met welke kans kan het team morgen al aan de slag?

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Improvement Key*

- Laat het team in kleine groepen werken aan een verbetering van het onderwijsaanbod. Vraag hen: “Hoe kunnen we onze lessen en begeleiding aanpassen om talentontwikkeling te stimuleren?”
- Laat elke groep een concreet plan maken met acties.
- Bespreek de uitkomsten en bepaal samen welke ideeën in de schoolpraktijk geïmplementeerd kunnen worden.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Deze opeenvolgende werkvormen helpen een schoolteam talenten te herkennen én structureel te ondersteunen in het onderwijs.

Dilemma 4

H4

“

Je bent beter af
in het onderwijs als je
niet alles direct begrijpt.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Purpose Key*

Stap 1: Individuele Reflectie

Vraag iedere leraar om na te denken en kort op te schrijven:

- Welke doelen wil ik bereiken met mijn onderwijs aan leerlingen aan de linkerkant van de Gauss-curve?
- Welke doelen wil ik bereiken met mijn onderwijs aan leerlingen aan de rechterkant van de Gauss-curve?
- Welk overkoepelend doel verbinden we aan het onderwijs van alle leerlingen, ongeacht hun startpunt?

Stap 2: Discussie in Kleine Groep

- Maak groepen van 3-4 personen.
- Binnen de groep deelt iedereen opbrengsten uit stap 1 en daarna bespreken ze de volgende vragen:
 - Welke overeenkomsten en verschillen zien we in onze doelen voor de twee groepen?
 - Welk gezamenlijk overkoepelend doel kunnen we formuleren?
- Elke groep maakt een visuele weergave (bijvoorbeeld op een flip-over of met post-its) van hun gezamenlijke doel.

Stap 3: Plenaire Samensmelting & Actieplan

- *Presentatie*: laat elke groep kort (3-5 minuten) hun overkoepelende doel en belangrijkste inzichten presenteren.
- *Gezamenlijke discussie*: benoem en verzamel de kernthema's die overal naar voren komen.
- *Praktische vervolgstappen*: kom tot een visiebeschrijving op basis van de kernthema's van goed onderwijs voor alle leerlingen die in het schoolplan past waarbij de doelgroep leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid expliciet benoemd wordt.

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *In Common Key*

Werkvorm:

- Deel de groep in twee subgroepen.
- De ene groep noteert de onderwijsbehoeften van de leerlingen aan de linkerkant van de Gauss-curve. De andere groep van de leerlingen aan de rechterkant van de Gauss-curve.
- Zoek plenair de overeenkomsten in onderwijsbehoeften.
- Tot welke interventies leiden deze gelijke onderwijsbehoeften?
- Bespreek plenair de eyeopeners en dilemma's.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Het team reflecteert op de fundamentele doelstellingen van het onderwijs. Door stil te staan bij het diepere 'waarom' van (gedifferentieerd) lesgeven, ontdekt het team hoe alle leerlingen op maat ondersteund kunnen worden binnen een gezamenlijke visie op goed onderwijs.

Dilemma 5

H5

“

Wanneer je de visie van de school baseert op een theoretisch model van (hoog)begaafdheid weet de leerkracht wat hij waarom moet doen in de klas.

BREINBREKER 1

Denksleutel: de *Information Key*

- Laat het team minimaal vijf verschillende definities van (hoog)begaafdheid verzamelen.
- Verdeel de definities over vijf subgroepen.
- Elke subgroep bedenkt hoe deze theorie de signalering en begeleiding beïnvloedt in de praktijk.
- Presenteer aan elkaar de inzichten per definitie.

BREINBREKER 2

Denksleutel: de *Inventions Key*

- Laat het team in groepen werken en vraag hen: “Hoe kunnen we ons onderwijs uitbreiden om (hoog)begaafde leerlingen optimaal te ondersteunen?”
- “Welke aanpassingen (didactisch en pedagogisch) zetten we al in?”
- “Bij welke theorie over (hoog)begaafdheid sluit elke aanpassing aan?”
- “Is er één theorie die bij alle aanpassingen aansluit?”
- Laat ze één pedagogische en één didactische aanpassing bedenken die aansluit bij een andere theorie dan je nu al gebruikt.

WAAROM ZOU JE DEZE EXERCITIES DOEN?

Je laat het team onderzoeken hoe (hoog)begaafdheid verschillend wordt erkend, herkend en begeleid afhankelijk van het model dat wordt gebruikt. Het team kan door gebruik van meerdere theoretische perspectieven hun pedagogisch-didactisch handelen uitbreiden.